

Sygn. akt II Ca 815/15

POSTANOWIENIE

Dnia 3 grudnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy, II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Aleksandra Żurawska

Sędziowie: SO Agnieszka Terpiłowska

SO Longina Góra

Protokolant: Bogusława Mierzwa

po rozpoznaniu w dniu 19 listopada 2015 r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z wniosku **B. S.**

przy udziale **T. K.**

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji wnioskodawczynie

od postanowienia Sądu Rejonowego w Kłodzku

z dnia 26 czerwca 2015 r., sygn. akt I Ns 592/13

p o s t a n a w i a:

uchylić zaskarżone postanowienie w pkt. I, II, IV i V i w tym zakresie przekazać sprawę Sądowi Rejonowemu w Kłodzku do ponownego rozpoznania.

(...)

Sygn. akt II Ca 815/15

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 29 listopada 2012 r. Sąd Rejonowy w pkt I ustalił, że w skład majątku wspólnego byłych małżonków B. S. i T. K. wchodziła równowartość wkładu za garaż w kwocie 3.500 zł; wierzytelność względem (...)w K. dotycząca prawa do wkładu mieszkaniowego przysługującego po opuszczeniu lokalu położonego w K. przy ul. (...)i uregulowaniu wszelkich zobowiązań wobec (...) w K. o wartości, którą wyliczy rzeczoznawca majątkowy w chwili opuszczenia lokalu przez zainteresowanych; w pkt II dokonał podziału majątku w ten sposób, że przyznał równowartość wkładu za garaż uczestnikowi T. K., a ww. wierzytelność względem (...) przyznał po połowie uczestnikom postępowania; w pkt III ustalił, że po zaliczeniu nakładu uczestnika dotyczącego spłaty zadłużenia objętej dołączonym do sprawy pozwem o zapłatę w wysokości 1.758 zł, nie istnieje obowiązek spłaty na rzecz wnioskodawczynie z przyznanego składnika opisanego w pkt I; w pkt IV umorzył postępowanie w zakresie samochodu F. (...); w pkt V dalej idący wniosek oddalił, zaś w pkt VI przyznał adwokatowi P. G. ze środków Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego

w Kłodzku kwotę 871,72 zł tytułem udzielonej pomocy prawnej z urzędu i kosztów przejazdu. W uzasadnieniu Sąd wskazał, że uwzględnił kwotę dochodzoną dołączonym pozwem w wysokości 1.758 zł i mając ją na względzie dokonał rozliczenia zainteresowanych, w ten sposób, że przy uwzględnieniu należnej wnioskodawczyni połowy wysokości wkładu za garaż pobranego przez uczestnika w kwocie 3.500 zł, potrącił należność dla uczestnika, co spowodowało brak konieczności spłat, wobec wyrównywania udziałów. Sąd uwzględnił również splecony przez uczestnika dług. W pozostałym zakresie wniosek oddalił z uwagi na ustalenia zawarte w stanie faktycznym, w jego ocenie uzasadniające stwierdzenie braku innego majątku wspólnego byłych małżonków.

Na skutek apelacji wnioskodawczyni Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 26 marca 2013 roku uchylił zaskarżone postanowienie, zniósł postępowanie obejmujące okres od 8 czerwca 2012 r. i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Kłodzku do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu Sąd wskazał, że wnioskodawczyni pismem z 3 czerwca 2012 r. wypowiedziała pełnomocnictwo ustanowionemu dla niej z urzędu adwokatowi, wnosząc jednocześnie o wyznaczenie innego. W związku z tym adwokat wnioskodawczyni utracił przymiot prawny pełnomocnika i nie mógł skutecznie reprezentować jej w dalszym postępowaniu, poczynając od 8 czerwca 2012 roku, a wniosek o ustanowienie innego pełnomocnika z nieznanymi przyczynami nie został rozpoznany i prowadzono dalsze postępowanie w sprawie. Wobec tego Sąd Okręgowy wskazał by Sąd pierwszej instancji przede wszystkim rozpoznał wniosek wnioskodawczyni o ustanowienie i ewentualne wyznaczenie innego pełnomocnika z urzędu, a następnie podjął stosowne działania dla ustalenia jednoznacznego żądania wniosku odnośnie składu i wartości majątku.

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 26 czerwca 2015 r., Sąd Rejonowy w pkt I dokonał majątku wspólnego wnioskodawczyni B. S. i uczestnika postępowania T. K., obejmującego równowartość wkładu za garaż wypłaconą przez (...) w K. na ręce uczestnika postępowania T. K. w kwocie 3.500 zł oraz wierzytelność i roszczenia o ustanowieniu spółdzielczego prawa do lokalu związanego z wkładem mieszkaniowym dotyczącym lokalu mieszkalnego położonego w K. przy ulicy (...) przysługującym stronom wobec (...) w K. o wartości 135.000 zł w ten sposób, że wspomnianą wierzytelność i roszczenia wobec (...) przyznał jako wyłącznie uprawnionej wnioskodawczyni B. S.; w pkt II zasądził od wnioskodawczyni B. S. na rzecz uczestnika postępowania T. K. kwotę 67.348,37 zł tytułem spłaty należnej wartości udziału oraz rozliczeń z tytułu posiadania rzeczy wspólnej; w pkt III idące żądania wnioskodawczyni i uczestnika postępowania oddalił; w pkt IV ustalił i przyznał adwokatowi J. D. z Kancelarii Adwokackiej w K. kwotę 738 zł tytułem wynagrodzenia za reprezentowanie wnioskodawczyni z urzędu, które winno być wypłacone ze środków Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Kłodzku, zaś w pkt V zasądził od uczestnika postępowania T. K. na rzecz wnioskodawczyni B. S. kwotę 412 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 26 maja 2009 roku, utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 3 listopada 2009 roku, małżeństwo wnioskodawczyni B. S. i uczestnika postępowania T. K., zawarte w dniu 27 kwietnia 1974 roku, rozwiązane zostało przez rozwód z winy obu stron. Rozwód poprzedzony był orzeczeniem o separacji stron, wyrokiem Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 11 października 2002 roku. Na podstawie przydziału lokalu mieszkalnego z dnia 15 czerwca 1988 roku strony uzyskały spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego położonego w K. przy ulicy (...). Po orzeczeniu rozwodu (...) zgodnie z zawartym w wyroku rozwodowym ustaleniem sposobu korzystania z mieszkania obciążyla wnioskodawczynię i uczestnika postępowania opłatami związanymi z lokalem po połowie w stosunku do powierzchni przyznanej do wspólnego korzystania, powiększonej o powierzchnię pokoju przyznanej do wyłącznego użytkowania we wspomnianym wyroku. Przez rok 2009 do grudnia 2010 r. wnioskodawczyni nie płaciła przypadającej na nią części opłat, a uczestnik postępowania posiadał jedynie niewielkie kilkudziesięciozłotowe zaległości. Uchwałą (...) w K. nr (...) z dnia 23 listopada 2010 roku, utrzymaną w mocy przez (...) w K. nr (...) przysługujące stronom spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu wygasło. Uchwała ta podjęta była wobec istniejących na rzecz spółdzielni zaległości w zapłacie opłat związanych z lokalem okresie poprzedzających sześciu miesięcy. O podjęciu uchwały walnego zgromadzenia oraz o możliwości zaskarżenia jej do sądów w terminie sześciu tygodni, wnioskodawczyni zawiadomiona została przez (...) pismem z dnia 16 maja 2011 roku. Pismem z dnia 4 października 2011 roku (...) informowała wnioskodawczynię oraz uczestnika postępowania, że w wyżej opisanych okolicznościach obojgu

byłym małżonkom przysługuje prawo ubiegania się o członkostwo w spółdzielni oraz o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do uprzednio zajmowanego lokalu. W pierwszej kolejności przedstawić należało spółdzielni dokument dobrowolnego podziału majątku lub orzeczenie sądowe w tym przedmiocie, bowiem roszczenie wraz z wkładem mieszkaniowym przysługiwało dotychczas obu stronom. Ubiegający się o członkostwo i prawo do lokalu musiał nadto przedstawić dokument posiadania pełnego wkładu mieszkaniowego przyznanego orzeczeniem sądu / bądź też uzyskanego wskutek dobrowolnego porozumienia / lub wynikającego z uzupełniającej wpłaty do przysługującej obecnie części tego wkładu. Kwota uzupełnienia miała zostać przeznaczona na rozliczenie się (...) z tym z byłych małżonków, który pozostanie poza (...). Nadto, strona ubiegająca się przyznanie prawa winna złożyć deklarację członkowską, wpłacić wpisowe i udział członkowski zgodnie ze statutem (...) które stanowiąc będą podstawę do przyjęcia w poczet członków i ustanowienia prawa do lokalu poprzez decyzję (...) Początkowo starania o ponowne przyjęcie w poczet członków spółdzielni oraz przydzielenie lokalu podjął T. K., lecz oświadczeniem pisemnym z dnia 3 czerwca 2013 roku ostatecznie zrezygnował z ubiegania się o członkostwo spółdzielni oraz przyznanie lokatorskiego prawa do lokalu. W tych okolicznościach pismem z dnia 20 czerwca 2013 roku (...) w K., informując wnioskodawczynię o rezygnacji przez uczestnika postępowania z ubiegania się o członkostwo oraz lokal, wskazała na możliwość złożenia przez B. S. deklaracji członkowskiej oraz uiszczenia wpisowego, celem odzyskania członkostwa w spółdzielni oraz prawa do zajmowanego lokalu. Jednocześnie wobec wyceny biegłego rzeczoznawcy majątkowego z dnia 7 grudnia 2011 roku spółdzielnia poinformowała o ustaleniu wartości wkładu lokatorskiego dla lokalu stron, wynikającego z wartości rynkowej lokalu w wysokości 135.000 zł. Kwota ta przysługuje obojgu byłym małżonkom, zaś w przypadku przyznania spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego jednemu z nich, (...) rozliczy się z małżonkiem rezygnującym z lokalu, wypłacając mu połowę wskazanej wartości, to jest 67.500 zł. W innej sytuacji rozliczenie wkładu przysługującego stronom nastąpiłoby jedynie w przypadku opuszczenia i wydania lokalu spółdzielni, co stanowi warunek wymagalności wypłaty wkładu. Stanowisko w przedmiocie możliwości przyznania wnioskodawczyni ponownego prawa do lokalu na wyżej opisanych w warunkach (...) potwierdziła w toku postępowania w pisemnym oświadczeniu z dnia 23 lutego 2015 roku. Dnia 28 sierpnia 1994 roku (...) w K. przydzieliła T. K. garaż o powierzchni 18 m⁽²⁾ na warunkach własnościowego prawa do lokalu użytkowego. W oświadczeniu z dnia 6 września 2004 roku uczestnik postępowania zrezygnował z prawa do garażu i przekazał go na rzecz (...). W dniu 13 września 2004 roku otrzymał on zwrot wkładu garażowego w wysokości 3.500 zł. W dniu 12 maja 2004 uczestnik wpłacił na rzecz (...) za grunt 117,50 zł oraz spłatę na uwłaszczenie garażu 361 zł, 9 listopada 2004 roku uzupełnił wkład budowlany w wysokości 85,77 zł. Decyzją (...) w K. przydzielono uczestnikowi postępowania T. K. działkę ogrodniczą o powierzchni 690 m⁽²⁾. Uczestnik zrzekł się praw członkowskich oraz prawa do użytkowania działki przed (...), w oświadczeniu z dnia 3 października 1997 roku, wskazując jako przejmującego działkę syna Z. K.. Uczestnik nie uzyskał z tego tytułu zapłaty ze strony przejmującego działkę, ani też ze strony (...) Uczestnik postępowania ponosił w całości koszty opłat za centralne ogrzewanie lokalu mieszkalnego przysługującego stronom od grudnia 2009 do listopada 2010 w łącznej wysokości 3.517,48 zł. Wnioskodawczyni B. S. z tytułu energii elektrycznej dostarczonej do lokalu strony zapłaciła na rzecz zakładu energetycznego w maju 2010 – 194,40 zł, w lipcu 2010 – 126,33 zł. Wnioskodawczyni z zawodu jest inspektorem(...) od 22 grudnia 1987 roku porusza się na wózku inwalidzkim po (...) Uczestnik T. K. obecnie jest emerytem (...) Strony zamieszkiwały w lokalu przy ulicy (...) w K. do czerwca 2010 roku, zajmując po orzeczeniu rozvodu pomieszczenia określone w wyroku rozwiązującym małżeństwo. Pomiędzy stronami przed tutejszym Sądem toczył się spór pod sygnaturą I C 766/09, zakończony prawomocnym wyrokiem z dnia 25 listopada 2010 roku, którym zasądzono od pozwanej B. S. na rzecz powoda T. K. kwotę 3.837,93 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 26 stycznia 2010 roku, zaś dalej idące powództwo zostało oddalone. Jak wynikało wprost z uzasadnienia powołanego orzeczenia w sprawie tej przedmiotem rozpoznania były wzajemne roszczenia stron z tytułu kosztów związanych z użytkowaniem wspólnego lokalu m.in. żądanie zapłacenia na rzecz uczestnika postępowania kwoty 5.864,62 zł tytułem spłaty zadłużenia czynszowego wnioskodawczyni, zaś uwzględniając zarzuty potrącenia, Sąd uwzględnił tym samym roszczenia B. S. dotyczące zapłacenia przez nią opłat z tytułu dostawy energii elektrycznej pomiędzy marcem 2007 roku, a marcem 2010 roku.

Rozważając tak ustalony stan faktyczny, Sąd Rejonowy wskazał, że większość okoliczności nie była w istocie negowane wzajemnie, choć strony wiązały z nimi odmienne wynikające dla nich konsekwencje prawne. Na

podstawie zgromadzonego materiału ustalono, że w skład majątku dorobkowego poddającego podziałowi wchodziła wierzytelności i roszczenia o ustanowienie spółdzielczego prawa do lokalu związanego z wkładem mieszkaniowym dotyczącym lokalu mieszkalnego położonego w K. przy ulicy (...) wobec wygaszenia 2011 r. spółdzielczego lokatorskiego prawa do wspomnianego lokalu. Zdaniem Sądu, prawo to wygaszone zostało przez (...) skutecznie, gdyż z dokumentacji lokalu przedstawionej do akt sprawy oraz załączonego do niej dokładnego rozliczenia płatności opłat eksploatacyjnych w latach 2009 - 2011 wynikało, że istniała zaległość uzasadniająca wykluczenie stron z grona członków i wygaszenie przysługującego im prawa. Nie dało się bowiem zaprzeczyć, nie czyniła tego też wnioskodawczyni, że przez okres 2009 roku do grudnia 2010 r. nie regulowała należnych na rzecz (...) opłat, w przypadającej na nią części. Także decyzja (...) podjęta w tych okolicznościach, w ocenie Sądu Rejonowego, spełniała wszelkie wymagania formalne, to znaczy podjęta została przez odpowiednie organy (...) z jednoczesnym pouczeniem obu stron o możliwości odwołania się zarówno na etapie postępowania wewnątrz spółdzielczego, jak również w późniejszym czasie, ze wskazaniem możliwości wystąpienia na drogę postępowania sądowego. Skoro, decyzje te ostatecznie nie zostały zaskarżone stały się dla wnioskodawczyni i uczestnika postępowania wiążące, co wynika z art. 26 i 42 ustawy z dnia 16 września 1982 roku – Prawo spółdzielcze oraz art. 11 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 roku o spółdzielniach mieszkaniowych. Jednocześnie art. 11 ust. 2⁽¹⁾ stwierdza, że w wypadku wygaśnięcia spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego (...) wypłaca osobie uprawnionej wartość rynkową tego lokalu. Przysługująca osobie uprawnionej wartość rynkowa nie może być wyższa od kwoty, jaką (...) uzyska od osoby obejmującej lokal w wyniku przetargu przeprowadzonego przez (...) zgodnie z postanowieniami statutu. Wiążąc wspomnianą regulację z dyspozycją ust. 2 art. 15 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, wg której w wypadku wygaśnięcia spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego na podstawie art. 11 lub niedokonania czynności, o których mowa w art. 14, roszczenia o przyjęcie do (...) i zawarcie umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego przysługują małżonkowi, dzieciom i innym osobom bliskim, możliwym jest obecnie, w ocenie Sądu / zgodnie z deklaracją (...) w K. składaną w toku niniejszego postępowania / wystąpienie przez wnioskodawczynię o przyznanie jej zajmowanego lokalu na prawach mieszkania lokatorskiego. Uwarunkowane było to jednak przyznaniem jej jednocześnie roszczeń i wierzytelności wynikających z rozliczenia wkładu mieszkaniowego, tak by nie było konieczności ze strony (...) odrębnego rozliczenia z uczestnikiem postępowania. Mając na uwadze szczególną sytuację majątkową i osobistą wnioskodawczyni, istniejącą konieczność zapewnienia jej lokalu mieszkalnego dodatkowo obecnie już przystosowanego do jej szczególnych potrzeb, Sąd Rejonowy zdecydował o przyznaniu wyżej opisanych praw na rzecz wnioskodawczyni. Jako, że opisane uprawnienia w całości przynależą do B. S. winna ona w spłacić wartość przypadającą na udział w majątku wspólnym uczestnika postępowania. Sąd Rejonowy uznał też, że do majątku wspólnego stron wchodził uzyskany w 2004 roku przez T. K. zwrot wkładu spółdzielczego wobec rezygnacji z prawa do garażu w wysokości 3.500 zł. Nie podzielił przy tym poglądu, że rozliczeniu podlegała wartość rynkowa garażu, ponieważ był on objęty ograniczonym prawem rzeczowym w postaci prawa własnościowego spółdzielczego, zatem w przypadku jego wygaśnięcia odpadło obciążenie prawa własności należącego przez cały czas do (...) która zwraca rezygnującemu z prawa wielkość wkładu. Zwrócona kwota stanowiła zatem ekwiwalent prawa pochodzącego z majątku wspólnego i jedynie ona podlegała uwzględnieniu w podziale majątku. Sąd nie uwzględnił zgłaszanych przez uczestnika nakładów na to prawo w postaci opłat, ponieważ zawarte były one w uzyskanym ostatecznie ekwiwalencie. Pominięto również w rozliczeniu zgłaszaną przez wnioskodawczynię wartość działki pracowniczej w wysokości 5.700 zł, argumentując to tym, że w okolicznościach sprawy nie można mówić o uzyskaniu przez uczestnika postępowania korzyści wynikających z wyzbycia się majątku wspólnego, którą zadysponował samodzielnie. Jak wynikało z dokumentacji przedstawionej przez Zarząd (...) w K., korzyści takiej on rzeczywiście w ogóle nie osiągnął, powtórnie rezygnując skorzystania z ogrodu wskazał jako następcy syna stron Z. K., co zważywszy na stosunki rodzinne jest zrozumiałe i nie można uczynić z tego powodu zarzutu. Ponadto, ogród działkowy nie był nigdy własnością uczestnika postępowania i wnioskodawczyni, byli oni jedynie uprawnieni do korzystania z działki w ramach uprawnień wynikających z regulacji dotyczących ogrodów działkowych. Nie było też bezpośredniego przejścia prawa pomiędzy uczestnikiem postępowania, a Z. K.. Uczestniczka postępowania zrzekła się swojego prawa wobec (...) w K., które następnie ogródek udostępniają kolejnemu użytkownikowi, jedynie wskazanemu przez dotychczasowego działkowca. Nie nastąpiło rozliczenie wartości ogrodu z administracją (...) jak wynikało z dokumentacji, rozliczenie takie nie nastąpiło także pomiędzy poprzednim a obecnym użytkownikiem działki. W

mając na uwadze powyższe Sąd Rejonowy uznał, że podziałowi podlegały opisane wyżej uprawnienia związane ze spółdzielczym prawem do lokalu zajmowanego obecnie przez wnioskodawczynię, o niekwestionowanej przez strony wartości wskazanej przez (...) w K. w wysokości 135.000 zł oraz nierozliczony pomiędzy wnioskodawczynią, a uczestnikiem postępowania, pobrany przez tego ostatniego zwrot wkładu wobec rezygnacji prawa do garażu, w kwocie 3.500 zł. Łączna zatem wartość majątku podlegają z tego podziałowi wyniosła 138.500 zł. Sąd powołując się na ustawowe domniemanie równości udziałów w majątku wspólnym, wartość udziału należnego wnioskodawczyni i uczestnikowi postępowania ocenił po 69.250 zł. Uczestnik postępowania zażądał ustalenia nierównych udziałów, lecz zgodnie z art. 43 § 2 krio orzeczenie takie determinowane jest wystąpieniem ważnych powodów. Wskazywana przez niego dysproporcja w uzyskiwanych dochodach w trakcie trwania małżeństwa, nie stanowiła w ocenie Sądu pierwszej instancji przesłanki o jakiej mowa w tym przepisie, a brak było okoliczności uzasadniających owe ważne powody, zwłaszcza w kontekście szczególnej sytuacji osobistej wnioskodawczyni, znacznie utrudniającej efektywne zarabkowanie. Nie stwierdzono też podstaw do twierdzenia jedynie w oparciu o różnice w dochodach, że majątek wspólny był jedynie pochodną zachowania uczestnika postępowania. Uznając, że wartość majątku podlegająca podziałowi, przypadająca na każdego z byłych małżonków wyniosła 69.250 zł, w pamiętając, że prawa związane z lokalem w mieszkalnym przyznane zostały jako wyłącznie uprawnionej wnioskodawczyni, winna ona spłacić na rzecz uczestnika postępowania kwotę 65.750 zł tytułem wyrównania należnego mu udział w majątku wspólnym. Spłatę należną uczestnikowi postępowania Sąd powiększył o kwotę 1.758,74 zł, to jest o połowę wydatków na ogrzewanie poniesioną przez niego od grudnia 2009 do listopada 2010 roku, gdyż każdy ze współwłaścicieli zobowiązany jest w równym stopniu do ponoszenia ciężarów związanych z rzeczą wspólną. Wynikającą stąd kwotę 67.508,74 zł Sąd pomniejszył z kolei o 160,37 zł, to jest połowę kosztów energii elektrycznej, jakie poniosła wnioskodawczyni w maju i w lipcu w 2010 roku / kiedy w lokalu przebywał jeszcze T. K. /, w łącznej wysokości 320,73 zł. Sąd Rejonowy wyjaśnił, że wcześniejsze zapłacone przez nią rachunki za energię elektryczną przedstawione zostały i rozliczone w orzeczeniu wydanym w procesie toczącym się przed tutejszym Sądem pod sygnaturą akt I C 766/09, w którym rozliczono strony z tytułu kosztów utrzymania lokalu, zgodnie ze stanowiskami prezentowanymi przez nie w postępowaniu, ponoszonych pomiędzy rokiem 2006, a marcem 2010 r. Przedmiotem rozpoznania Sądu w tamtym postępowaniu była też kwestia zapłacenia przez uczestnika postępowania długów wnioskodawczyni wobec (...)w K. w łącznej wysokości 5.864,62 zł, gdzie żądanie w tym zakresie zostało oddalone. Powołując się na orzecznictwo oraz art. 365 kpc, Sąd wskazał, że roszczenia stron w omawianym zakresie nie mogą być ponownie rozpoznane w niniejszym postępowaniu. Mając to na uwadze, Sąd Rejonowy, dokonując podziału majątku dorobkowego stron z przyznaniem na rzecz wnioskodawczyni praw do lokalu mieszkalnego, zasądził od niej na rzecz uczestnika postępowania kwotę 67.348,37 zł stanowiącą równowartość należnego mu udziału w majątku wspólnym, dodatkowo rozliczając w niej żądania zgłoszone wzajemnie z racji rozliczeń kosztów energii cieplnej i elektrycznym. Oddalono przy tym żądanie wnioskodawczyni rozliczenia zapłaconych przez nią na rzecz uczestnika postępowania kwot zgodnie z prawomocnymi orzeczeniami, nie mające żadnego oparcia oraz żądania zwrotu kosztów remontu mieszkania, bowiem nie wpływały one na wartość majątku podlegającego podziałowi, oraz czynione były przez B. S. na własne potrzeby w związku z zajmowaniem lokalu. Sąd Rejonowy przyjął również, że brak było podstaw do rozłożenia należnej uczestnikowi postępowania spłaty wartości należnego mu udziału w majątku wspólnym na raty. Nie negując trudnej sytuacji osobistej i dochodowej B. S., nie można było pominąć interesu T. K., z majątku którego w wyniku podziału nastąpi przejście praw dotychczas wspólnych do majątku wnioskodawczyni. Zważywszy na wysokość spłaty oraz posiadane przez nią stałe dochody w postaci renty oraz zasądzonych od uczestnika świadczeń alimentacyjnych, w ocenie Sądu, winna ona ponieść ciężar tego przejścia majątku, korzystając ewentualnie choćby z kredytu, tak by nie przerzucać dodatkowego ryzyka i kosztów ratalnej płatności na T. K.. Za ważne zostało w tym kontekście uznane zachowanie ekwiwalentności pobranych przez strony w wyniku podziału wartości majątkowych. O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 520 § 2 kpc, równomiernie rozkładając je pomiędzy wnioskodawczynię, a uczestnika postępowania, mając na uwadze równe udziały w majątku podlegającym podziałowi.

W apelacji od powyższego postanowienia, wnioskodawczyni zaskarżając je w zakresie pkt I, w części dotyczącej składu majątku wspólnego oraz w części objętej pkt II, III, IV i V zarzuciła:

1. sprzeczność ustaleń faktycznych Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego polegającą na przyjęciu, że:
 - a. w skład majątku wspólnego wchodzi wierzytelność i roszczenie o ustanowienie spółdzielczego prawa do lokalu związanego z wkładem mieszkaniowym dotyczącym lokalu mieszkalnego położonego w K. przy ul. (...) a nie lokatorskie spółdzielcze prawo do tego lokalu mieszkalnego;
 - b. wartość wierzytelności roszczenia o ustanowienie spółdzielczego prawa do lokalu związanego z wkładem mieszkaniowym dotyczącym ww. lokalu wynosi 135.000 zł, podczas gdy taka jest wartość lokatorskiego prawa do tego lokalu, zaś wartość praw związanych z wkładem wynosi 67.389,12 zł;
2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 45 krio w zw. z art. 415 kc, poprzez nie zaliczenie na poczet udziału uczestnika postępowania T. K. równowartości praw, których samowolnie i w sposób nieuzasadniony wyzbył się na szkodę wnioskodawczyni, działając bez jej zgody i wbrew jej woli;
3. naruszenie prawa procesowego, mające wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 227 kpc w zw. z art. 278 kpc, poprzez pominięcie dowodów z zeznań świadka J. B. opinii biegłego sądowego z zakresu szacowania nieruchomości, na okoliczność wartości spółdzielczego własnościowego prawa do garażu, rodzaju i wartości nakładów związanych z pracowniczym ogrodem działkowym w zasobach (...) w K.;
4. zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika postępowania spłaty należnej wartości udziału oraz rozliczeń z tytułu posiadania rzeczy wspólnej w zawyżonej wysokości;
5. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 320 kpc poprzez jego niezastosowanie i nie rozłożenie należnej od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika spłaty na raty, mimo że jej szczególnie ciężka sytuacja majątkowa i rodzinna w pełni uzasadniała takie rozstrzygnięcie;
6. naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na treść orzeczenia, tj. § 7 pkt 10 w zw. z § 6 pkt 6 w zw. z § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie, poprzez ich niezastosowanie i przyznanie pełnomocnikowi wnioskodawczyni z urzędu wynagrodzenia w zaniżonej kwocie;
7. nie rozpoznanie istoty sprawy.

Mając na uwadze powyższe zarzuty, skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia i ustalenie, że w skład majątku wspólnego uczestników, oprócz kwoty 3.500 zł, wchodzi także spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego o wartości 135.000 zł, ewentualnie wierzytelność i roszczenie o ustanowienie spółdzielczego prawa do lokalu związanego z wkładem mieszkaniowym; doliczenie do wartości majątku wspólnego i zaliczenie na poczet udziału uczestnika także różnicy pomiędzy równowartością spółdzielczego własnościowego prawa do garażu, a wypłaconą mu kwotą wkładu oraz równowartości nasadzeń, urządzeń i obiektów wykonanych ze środków finansowych stron na terenie ogrodu działkowego; określenie wysokości zasądzonej od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika spłaty na kwotę niższą niż określona w zaskarżonym postanowieniu; rozłożenie tejże kwoty na 120 rat z zaznaczeniem, że będą płatne miesięcznie do 10-go każdego miesiąca, przy czym pierwsza rata w terminie 6 miesięcy od daty prawomocności orzeczenia oraz ustalenie i przyznanie pełnomocnikowi wnioskodawczyni z urzędu wynagrodzenia w kwocie 4.428 zł, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja okazała się uzasadniona z tego względu, że Sąd pierwszej instancji nie rozważył istoty rozpoznawanej sprawy.

Przede wszystkim przed przystąpieniem do oceny wniesionej apelacji wskazać należy, że pomiędzy wnioskodawczynią, a uczestnikiem, z dniem 11 października 2002 r. Sąd Okręgowy w Świdnicy orzekł separację / I C 2583/01 /, zaś 26 maja 2009 r. rozwiązano małżeństwo przez rozwód, co zostało podtrzymane wyrokiem Sądu Apelacyjnego we

Wrocławiu z dnia 3 listopada 2009 r. / I ACa 889/09; k. 9-10, 57 /. Zgodnie zatem z art. 54 § 1 krio, orzeczenie separacji spowodowało powstanie między uczestnikami rozdzielnosci majątkowej. Utrwaloną zasadą w orzecznictwie jest natomiast to, że dokonując podziału majątku, sąd bierze pod uwagę stan prawny składników majątkowych istniejących w dniu ustania wspólności majątkowej, jednakże określając ich wartość według wartości rynkowej z chwili podziału. Odnosząc zatem powyższe rozważania do niniejszej sprawy, należy zauważyć, że w chwili ustania wspólności majątkowej uczestnika i wnioskodawczyni istniało spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu, gdyż jego wygaśnięcie stwierdzono dopiero 23 listopada 2010 roku, zatem rozważania Sądu Rejonowego w tym zakresie były w większości zbędne. Powyższe nastąpiło uchwałą walnego zgromadzenia członków spółdzielni nr (...), która to utrzymała w mocy uchwałę (...) (...) w przedmiocie wygaśnięcia spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego względem wnioskodawczyni / k. 431 i 514 /. Błędym było zatem przyjęcie przez Sąd Rejonowy, że w skład majątku wchodzi wierzytelność o wartości 135.000 zł i roszczenie o ustanowienie tego prawa, tym bardziej, że wartość ta została przyjęta na podstawie prywatnej i nieaktualnej już opinii sporządzonej na zlecenie uczestnika w 2011 roku / k. 212 verte /. Kryteriów wartości ustalania tego prawa należy natomiast szukać w ustawie, która to prawo reguluje, a więc ustawie z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych / tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz. 1222 /. Obecnie zatem wartość spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego, jako przedmiotu wchodzącego w skład majątku wspólnego małżonków określa się na podstawie art. 11 ust. 2⁽¹⁾ i 2⁽²⁾ tejże ustawy, a więc powinna to być wartość rynkowa tego lokalu / zob. postanowienie SN z 12.01.2012 r., IV CSK 197/11, wyd./el. Lex nr 1119548 / chyba, że lokal wybudowano z udziałem środków z Krajowego Funduszu Mieszkaniowego, co nie miało miejsca w niniejszej sprawie / pismo (...)z 23.02.2015 r.; k. 690 /. Z podobnych względów nie sposób również podzielić argumentacji Sądu w części dotyczącej równowartości wkładu za garaż. Jak wynika z akt sprawy, uczestnik pismem datowanym na 6 września 2004 roku zrezygnował z przedmiotowego prawa otrzymując kwotę 3.500 zł / k. 63-64 /. Niewątpliwie zatem nastąpiło to po orzeczeniu separacji, a więc po ustaniu wspólności ustawowej, co w konsekwencji stanowi o zasadności zarzutu apelacji w tym zakresie. W sytuacji zbycia prawa należącego do majątku wspólnego bez zgody drugiego byłego małżonka po ustaniu tej wspólności nie ma znaczenia jaką cenę faktycznie uzyskano, skoro traktuje się ją jako niebyłą i ustala wartość zbytego prawa, jakby nadal należało do majątku wspólnego, a więc według stanu z chwili ustalania wspólności ustawowej i według jego wartości rynkowej z chwili podziału / zob. analogiczne stanowisko wyrażone w postanowieniu SN z 26 września 2007 r., IV CSNK 139/07, wyd./el. Lex 485873 /. Rozliczeniu w takim przypadku musi zatem podlegać jego wartość rynkowa, nie zaś jak przyjął to Sąd Rejonowy, otrzymany ekwiwalent. Odmienne, aniżeli Sąd Rejonowy należy też odnieść się do kwestii równowartości ogródka działkowego, która nie została w rozpoznawanej sprawie ustalona, z tego względu, że uczestnik przekazał go synowi, co zważywszy na stosunki rodzinne nie mogło w ocenie Sądu stanowić skutecznego zarzutu, a ponadto nie był on nigdy własnością uczestnika i wnioskodawczyni. Powyższe stanowisko, zdaniem Sądu Okręgowego, jest błędne, a to przede wszystkim z tego względu, że same „stosunki rodzinne” nie stanowią wystarczającej podstawy do uwzględnienia takiego stanowiska. W toku postępowania natomiast niewątpliwym jest kilkunastoletni konflikt pomiędzy wnioskodawczynią a synem, z którym w ogóle nie utrzymuje kontaktów, wobec czego nigdy nie wyrażała ona zgody na przekazanie ogródka działkowego. Przyjmuje się, że składnik podlegający podziałowi winien istnieć nie tylko w dacie ustania wspólności majątkowej, ale także w dacie orzekania o podziale, chyba, że wyzbycie się składnika majątkowego nastąpiło bez wiedzy i zgody drugiego z małżonków. W takiej sytuacji w skład majątku wspólnego wchodzi kwota stanowiąca równowartość takiego składnika, co w drodze analogii / przy uwzględnieniu odmienności i specyficznych regulacji pracowniczych ogrodów działkowych / ma miejsce w rozpoznawanej sprawie. Przy czym zauważyć należy, że stanowisko wnioskodawczyni w tym zakresie było niekonsekwentne, gdyż podczas przesłuchania w jej miejscu zamieszkania wniosła o „pominięcie rozliczenia związanego z przekazaną na rzecz syna działką pracowniczą” / k. 457 /, w sytuacji, gdy jej pełnomocnik z urzędu ustanowiony po tym przesłuchaniu nadal wnosił o konieczność dokonania rozliczenia działki. Wobec powyższego, w ocenie Sądu Okręgowego, nieprawidłowe zważenia prawne Sądu pierwszej instancji doprowadziły do tego, że nie rozpoznał on istoty sprawy, co skutkowało koniecznością uchylecia jego rozstrzygnięcia w zaskarżonym zakresie (tj. z pominięciem pkt III, który w żaden sposób nie był przez skarżącą kwestionowany).

Mając tym samym na uwadze powyższe rozważania, przy ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Rejonowy w oparciu o dotychczas zgromadzony materiał dowodowy oraz ten zaproponowany przez uczestników będzie zobowiązany do

poczynienia ustaleń we wskazanych wyżej kierunkach i zakresie. W szczególności, w razie braku zgodnego stanowiska stron, co do wartości rynkowej lokalu, garażu oraz ewentualnie równowartości pracowniczego ogródka działkowego, przeprowadzi dowód z opinii biegłych. Ponadto, w razie zasądzania spłat na skutek dokonanego podziału, koniecznym będzie ustalenie w tym zakresie sytuacji materialnej i mieszkaniowej oraz rozważenie poszczególnych interesów uczestników postępowania. Dopiero po dokonaniu tych czynności możliwym będzie wydanie orzeczenia w niniejszej sprawie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy, na podstawie art. 386 § 4 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc, uchylił zaskarżone postanowienie i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Kłodzku do ponownego rozpoznania.

(...)